

Spirits of Internationalism

6 Europese Collecties 1956–1986

Persbericht

M HKA, Antwerpen

19.01 > 06.05.2012

Van Abbemuseum, Eindhoven

21.01 > 29.04.2012

In januari 2012 opent *Spirits of Internationalism*, een tentoonstelling die gelijktijdig zal lopen in het Van Abbemuseum in Eindhoven en het M HKA in Antwerpen. De getoonde kunstwerken komen uit zes Europese collecties, waaronder vier musea en twee kunstenaarsarchieven. Ze werden gecreëerd tussen 1956 en 1986, een periode van snelle economische en technologische ontwikkelingen, maar ook van gespannen internationale betrekkingen.

Spirits of Internationalism toont hoe de realiteit van de Koude Oorlog de kunst beïnvloedde en een andere betekenis gaf aan de concepten 'internationaal' en 'regionaal'. De tentoonstelling wil het vereenvoudigde beeld van de 'Drie Werelden' doorbreken door bekende en minder bekende kunstwerken te tonen in verrassende constellaties.

Er is werk te zien van internationaal gerenommeerde kunstenaars en van kunstenaars die erkenning verdienen buiten hun eigen regio.

Het Europese samenwerkingsproject *L'Internationale* bereikt met *Spirits of Internationalism* het laatste deel van een reeks tentoonstellingen. De partners in dit project zijn M HKA in Antwerpen, MACBA in Barcelona, Van Abbemuseum in Eindhoven, Moderna Galerija in Ljubljana, Július Koller Society in Bratislava en KwieKulik Archive in Warschau.

De opening vindt plaats in het M HKA in Antwerpen op donderdag 19 januari 2012 en in het Van Abbemuseum in Eindhoven op zaterdag 21 januari 2012.

Culture Programme

Education and Culture DG

With the support of the Culture Programme of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This communication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Kunst voor een wereld in beweging

De actuele crisis in Europa, de Arabische Lente en de geopolitieke machtsverschuivingen van het Westen naar het Oosten zijn veranderingen die ons dwingen om opnieuw een blik te werpen op de tweede helft van de 20ste eeuw, toen de wereld van nu ontstond. Er was de technologie die ons vleugels gaf, met de maanlanding, de Concorde, televisie en computer. En er was de vorming van een politieke en economische wereldorde, met de Koude Oorlog, dekolonisatie, Europese eenwording en het aaneenschakelen van kapitaalmarkten. Aan die tijd lijkt nu een einde te komen.

De kunstwerken in de tentoonstelling *Spirits of Internationalism* werden gecreëerd in die dynamische periode. Ze tonen ons waar we zijn, door te tonen waar we waren. *Spirits of Internationalism* neemt ons weer mee naar de tijd van de kernwapens, de opstand in Hongarije, de Cuba Crisis, de bouw van de Berlijnse Muur en de Amerikaanse oorlog in Vietnam. Stuk voor stuk waren het gebeurtenissen waarvan de beelden zich als een lopend vuurtje over de wereld verspreidden.

Kunst stond allerm minst los van die snel veranderende wereld. In België bijvoorbeeld bouwde Panamarenko fantastische vliegtuigen die niet konden vliegen. James Lee Byars creëerde in zwarte tule de vorm van een buitenaards wezen, alleen vanuit de lucht volledig zichtbaar. Jef Cornelis experimenteerde dan weer met de mogelijkheden van televisie als een medium voor nieuwe kunstvormen.

In de jaren 60 en 70 was er bovendien een internationalisering van de kunstwereld, onder andere dankzij kunsttijdschriften en kunstenaarsboeken. Internationale kunstenaarsgemeenschappen kwamen tot stand via festivals en tentoonstellingen, met in Europa onder andere die van Parijs, Kassel, Amsterdam, Warschau en Zagreb. Die internationalisering spreekt het beeld tegen van een gesloten Oosten, een open Westen en de rest van de wereld 'in ontwikkeling'. Achter dat zwart-witte beeld van de Koude Oorlog gaan vele grijstinten schuil, en liggen nog heel wat onontdekte parels verscholen.

Acht ‘Spirits’

Van de kunst uit de periode 1956-1986 toont *Spirits of Internationalism* een dwarsdoorsnede die niet zomaar kan worden onderverdeeld in centrale posities en randfenomenen. Elke kunstenaar biedt immers een eigen perspectief op kunst en haar plek in de wereld.

De tentoonstelling wordt opgesplitst in acht delen die elk een *spirit* of inspiratie van het internationalisme voorstellen: het Concrete, het Essentiële, het Transcendente, het Ondernijnde (the Subverted), het Ontwrichtte (the (Dis-)Located), het Universele, het Geëngageerde en het Onwrikbare (the Positioned). Die acht *spirits* werden voor de tentoonstelling gecreëerd om twee spanningen te tonen: de spanning in de kunst van het Koude Oorlogstijdperk tussen het regionale en het internationale; en de spanning in de getoonde kunstwerken tussen het sociaal-politieke en het esthetische of kunstspecifieke.

Voelen kunstenaars zich verbonden met het universele, of richten ze hun blik juist op het concrete? Zoeken ze hun heil in een grensoverschrijdende menselijkheid, of leggen ze nauwe verbanden met hun eigen omgeving? Bespelen ze het systeem met ironie of zoeken ze ijverig naar de essentie? Al deze benaderingen zijn terug te vinden in de kunst van de periode 1956-1986. De acht *spirits* functioneren niet als een dwingend keurslijf, maar nodigen bezoekers uit om nieuwe verbanden te zoeken tussen bekende en minder bekende werken.

Op weg naar een Europese collectie

L'Internationale is een samenwerking tussen vier musea en twee kunstenaarsarchieven in zes Europese landen. Ze verbindt de collecties met elkaar in een reeks tentoonstellingen die aantonen dat het recente culturele erfgoed niet aan landsgrenzen is gebonden. Het ultieme doel is om stappen te zetten in de richting van een ‘Collectie Europa’ of zelfs een ‘Collectie Wereld’.

De deelnemende instellingen gaan niet op in een abstracte eenheid. Wel zal er stilaan een gevoel van verbondenheid groeien tussen, in eerste instantie, Antwerpen, Barcelona, Eindhoven en Ljubljana. *L'Internationale* wil niet nog een ‘conglomeraat’ in museumland worden, maar wel een netwerk dat zowel pragmatisch als ideologisch is gemotiveerd.

De zes huidige partners hebben de voorbije twee jaar samengewerkt aan 1956-1986. *Art from the Decline of Modernism to the Rise of Globalisation*. Dat project bestond uit vier seminars, een conferentie en drie tentoonstellingen, waarvan *Spirits of Internationalism* de laatste is.

Kunstenaars in het M HKA

Carl Andre, John Baldessari, Alighiero e Boetti, Marinus Boezem, Marcel Broodthaers, Stanley Brouwn, Victor Burgin, James Lee Byars, André Cadere, Jef Cornelis, Herman de Vries, Luciano Fabro, Dan Flavin, Lucio Fontana, Gego (Gertrud Goldschmidt), Hans Haacke, René Heyvaert, Jenny Holzer, Jörg Immendorff, Robert Indiana, Donald Judd, On Kawara, Anselm Kiefer, Yves Klein, Piero Manzoni, Guy Mees, Cildo Meireles, Mario Merz, Marisa Merz, Bruce Nauman, Michelangelo Pistoletto, Sigmar Polke, Gerhard Richter, Martha Rosler, Ed Ruscha, Jan Schoonhoven, Nancy Spero, Frank Stella, Paul Van Hoeydonck, Victor Vasarely, Andy Warhol, Lawrence Weiner

Kunstenaars in het Van Abbemuseum

Alain Arias-Misson, Stuart Brisley, James Lee Byars, Luc Deleu, Lili Dujourie, Esther Ferrer, Gego (Gertrud Goldstein), Jef Geys, Tomislav Gotovac, Grup de Treball, Paul de Vree, Tibor Hajas, Július Koller, KwieKulik, Fina Miralles, François Morellet, Antoni Muntadas, Pere Noguera, OHO, Panamarenko, Henk Peeters, Józef Robakowski, Tomáš Šalamun, Jan Schoonhoven, Mladen Stilinović, Toon Tersas

Curators M HKA

Bart De Baere, Jan De Vree, Anders Kreuger

Curators Van Abbemuseum

Charles Esche, Steven ten Thije

Meer info en foto's:

> www.muhka.be/pers
> ensembles.mhka.be
> www.vanabbemuseum.nl/pers

Of neem contact op met:

M HKA
Kathleen Weyts,
Hoofd Educatie & Communicatie
T +32 (0)3 260 80 97
M +32 (0)485 795 332
E kathleen.weyts@muha.be

M HKA
Rita Compère, Persverantwoordelijke
T +32 (0)3 260 99 91
M +32 (0)486 510 549
E pers@muha.be

Van Abbemuseum
Ilse Cornelis,
Marketing, Communicatie & Pers
T +31 (0)40 238 10 19
M + 31 (0)612 995 794
E i.cornelis@vanabbemuseum.nl

M HKA

Het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA) is een dynamische plek voor hedendaagse kunst en beeldcultuur, met aandacht voor het lokale en het internationale niveau, voor traditie en vernieuwing, voor onderzoek en presentatie. Het museum wil een open huis zijn, waar kunstenaars en publiek elkaar kunnen ontmoeten – of dat nu in tentoonstellingen is, collectiepresentaties, interventies, lezingen, debatten, boekpresentaties of andere activiteiten. Jaarlijks organiseert het M HKA een aantal grote tentoonstellingsprojecten, waarvoor nationale en internationale kunstenaars worden uitgenodigd. De museumcollectie komt uitgebreid aan bod in presentaties die om de paar maanden veranderen.

Adres

Leuvenstraat 32
Antwerpen, België
www.muhka.be

Openingstijden

Dinsdag tot woensdag en vrijdag tot zondag
11:00 > 18:00

Donderdag
11:00 > 21:00

Toegang

Volwassenen: € 8
Reductietarieven: € 4 (60 plussers, groepen vanaf 10 personen, werkzoekenden, leden NICC, Antwerpenaren, lerarenkaart Klasse, Knack Club) / € 1 (-26 jaar) / gratis (-13 jaar, BIG-kaart, Vrienden van het M HKA, ICOM, VMV, begeleiders van andersvaliden)

Elke donderdagavond van 18:00 tot 21:00: € 1

Van Abbemuseum

Het Van Abbemuseum in Eindhoven is een van de meest toonaangevende musea voor hedendaagse kunst in Europa. Het museum heeft een uitgebreide internationale collectie van ruim 2700 kunstwerken, waaronder sleutelwerken van Lissitzky, Picasso, Kokoschka, Chagall, Beuys, McCarthy, Daniëls en Körmeling. Vragen op het gebied van kunst en samenleving stelt het museum op een experimentele manier aan de orde. Openheid, gastvrijheid en kennisuitwisseling zijn voor het Van Abbemuseum van belang, en we prikkelen onszelf en bezoekers om over onderwerpen na te denken. Bijvoorbeeld over de rol van de collectie als cultureel 'geheugen', of over het museum als publieke ruimte. Door internationale samenwerking en uitwisseling is het Van Abbemuseum bovendien een plaats waar creatieve kruisbestuiving plaatsvindt. Een bron van verwondering, inspiratie en verbeelding.

Adres

Bilderdijklaan 10
Eindhoven, Nederland
www.vanabbemuseum.nl

Openingstijden

Dinsdag tot zondag 11:00 > 17:00

Op iedere eerste donderdag van de maand is het museum geopend tot 21:00

Toegang

Volwassenen: € 9
Groepen van 10 of meer, 65 plussers: € 7
Studenten, CJP houders: € 4

Iedere eerste donderdagavond van de maand 17:00 > 21:00: gratis toegang